

Politiski represētie likteņbiedri tiekas Ikšķilē

Par spīti saules versmei sestdien Ikšķiles brīvda-bas estrādē jau astoto reizi pēc kārtas no Latvi-jas tālām un tuvām vie-tām kopā pulcējās poli-tiski represētie cilvēki.

RITA RUSKA

Iespēja satikties ar likteņ-biedriem, dvēseļu radniecība un pozitīvā noskaņa – šīs iz-jūtas liekot ik gadus būt šeit, sacīja salidojuma dalībnieks rīdzinieks Jevgeņijs Orinskis.

"Mani, desmitgadīgu pui-šeli, kopā ar trīs gadus vecāko māsu un mammu izveda no Kārsavas pagasta 1949. gadā 25. martā. Nometināja Om-skas apgabala Marjanovkas rajona Maskalinskas sovhozā. Esmu laimīgs, ka mēs izdzī-vojām. Bet tās šausmas diez vai var izstāstīt. Kad tika pie-dāvāts stāstīt skolās, man pa-skaidroja, ka nevar, jo bērni neticēs. Piemēram, tam, ko cilvēks ēda, lai izdzīvotu. Ēdām zāli, lapas, fermā cūku barību, bet to vispirms vaja-

dzēja slepus paņemt, nozagt. Govīm deva milzīgus sāls ga-balus, kad lopiņš tos bija no-laizījis tik mazus, ka varēju panest, stiepu līdzī.

Mūsu ģimenei sākums bi-ja ne tik smags, jo izsūtīšanas dienā atļāva paņemt līdzī vai-rāk miltu. Par to mūs apskau-da, tas tiesa, jo visiem gribējās ēst," stāsta J. Orinskis.

Kāda bija atgriešanās pēc vairāk nekā septiņiem izsūtī-jumā pavadītiem gadiem?

"Izsūtīšanas dienā mūs ar kleperīti uz staciju aizveda

brālēns. Kaut neizglītots, bet labs komunistis un divdesmit gadus ciema padomes priekš-sēdētājs. Kad atgriezās, viņš man ļoti palīdzēja ar doku-mentiem, iedeva izziņu, ka neesmu saistīts ar kolhozu, un es varēju darbu mainīt, kur un kad gribēju. Tā toreiz bija liela brīvība. Vai turu ļaunu prātu uz brālēnu? Nē, nepavi-sam. Ja ne viņš, cits aizvestu."

Mārtiņš Muižnieks no Jelgavas pārstāv nacionālās pretošanās kustības dalībniekus un nacionālos partizānus.

"Izvairījos no iesaukšanas vā-cu armijā un, lai nepaņemtu krievu armijā, devos mežā. Bija nodevība, par pretvalstis-ku darbību apcietinājums. Septiņi gadi nometnē. Pirms kāda laika "Latvijas Avīzē" ie-vietoju sava lēģera likteņbied-ru fotogrāfiju un – ticiet vai ne! – no 14 attēlā redzama-jiem cilvēkiem man atsaucās četri. Uzskatu, ka tā ir veik-sme. Tagad satiekos ar saviem biedriem un tā sevi savos as-toņdesmit gados vēl uzturu."

Turpinājums 4. lpp.

Likteņbiedru salidojums Ikšķilē

Turpinājums no 1. lpp.

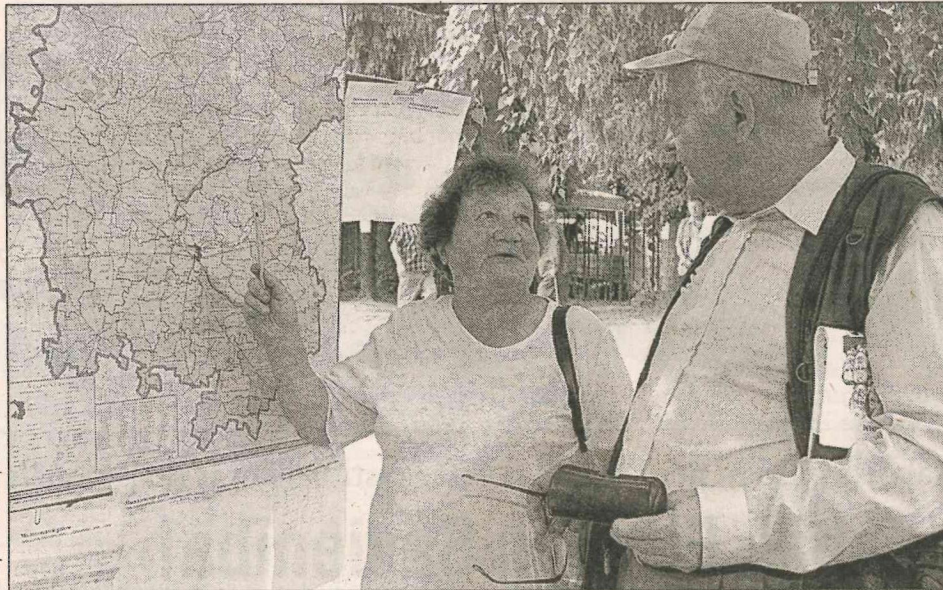
Saikne ar Sibīriju

Jevgenijs Orinskis teic, ka nožēlojot vien to, ka savus bērnus neesot paņēmis līdzīti paciemoties uz Sibīriju. Tiesa, tā ir dziļu ciešanu zeme, bet tajā pašā laikā daudzu izsūtīto bērniņas un jaunības, arī skaistu atmiņu vieta. Pēc atgriešanās Latvijā Jevgenijs divreiz mērojis tālo ceļu uz kādreizējo noņemtajuma vietu. Izbaudījis tādu sirsniņu un viesmīlību, ko nespēj aizmirst. "Tur joprojām dzīvo dažādu tautību cilvēki. Ukraini, kādreizējie banderovci, Rietumukrainā atgriezās tikai reti, neviens viņus mājās neaicināja. Kalmiki gan visi aizbrauca, tikai jauktās ģimenes palika. Vācieši sešdesmitajos gados apvienojās ciematos un ierīkoja pat savas skolas," savas ciemu reizes atceras J. Orinskis.

Helēnu Stikutī arī izsūtīja no Latgales, no Dagdas puses. Viņa salidojumos piedalās tikai pēdējos gados, skolas biedrenes pamudināta, un tagad cenšas atbraukt uz Ikšķili katru vasaru.

"Mūsu ģimenei izsūtījumā bija vieglāk, jo mans tēvs bija ļoti labs meistars – gan kalējs, gan galdnieks. Nupat saņēmu vēstuli no draudzenes Sibīrijā, viņa raksta, ka tikai tagad no kluba iznesti soli, kurus 1953. gadā taisījis mans tēvs. Man Sibīrijā palika vairākas draudzenes latvietes, vienai no viņām senči tur pārcēlušies vēl pirms Staļina izsūtīšanām."

Bet Ķegumā dzīvojošais Jānis Būmanis rāda nelielu papīra lapiņu ar skaidri salasā-

DAIŅA BŪŠMANA FOTO

Rīdzinieki Helēna Stikute-Spogeva, kas no Dagdas bija izvesta uz Omskas apgabala Sargatskas rajonu, un Jevgēnijs Orinskis, kuru no Kārsavas izveda uz šī paša apgabala Marjanovskas rajonu, satikās Ikšķīles salidojumā pie kartes.

miem uzvārdiem, kas viņam atsūtīta no kādreizējās noņemtajuma vietas Tomskas apgabala Pervomaiskas ciemā. Izrādās, veicot remontdarbus, kluba pamatos atrasta pudele, ko pirms pusgadsimta tur paslēpuši celtnieki "nebrīvie sibirieši" jeb izsūtītie latvieši.

"Regulāri uzturu sakarus ar šā ciema novadpētniecības muzeju, viņiem ir interneta pieslēgums, tāpēc esmu lietas kursā par visu svarīgāko. Vietējie novadpētnieki uzrakstījuši grāmatu par sava ciema vēsturi, tajā daudz stāstīts par izsūtītajiem, arī par mums," stāsta J. Būmanis, kuru izsūtīja no Rudzātu pagasta Preiļu rajonā. Arī viņš muzejam nosūtījis dokumentus, fotogrāfijas. Interese esot ļoti liela. Jāsadarbojas, lai saprot, ko mēs

esam izcietuši, viņš paskaidro. Un piebilst, ka ciešas saiknes uztur ar visiem sibiriešiem – ukraiņiem, lietuviešiem, krieviem. "Tiklīdz sākas atmoda, uzreiz rakstīju, zvanīju, sūtīju avīzes, žurnālus, lai zina, kas pie mums patiesībā notiek."

Nelaidiet zudībā!

Pēteris Liepiņš no Madonas rajona paguvis uzrakstīt jau trīs atmiņu grāmatas. Pirmā stāsta par dzīvi līdz kara sākumam, līdz iesaukšanai leģionā, otrā – par kara gaitām leģionā, bet trešā par Krievijas leģieriem.

"Atmiņas ir visādas – jo dzīvē arī visādi gājis. Reizēm leģerī smējāties līdz asarām, bet piedzīvojām arī dramatiskus, šaušalīgus brīžus. Apcieti-

nājuma laikā rakstīju un man izdevās iznest savu dienasgrāmatu. Tā bija ļoti plāna burtņiņa, kurā par katru dienu atļāvos ierakstīt vienu, divus teikumus. Tikai pagājušajā gadā to pārrakstīju, apaudzēju ar izjūtām, atmiņām, un te nu ir grāmata "Krievu leģerī". Cilvēki pērk, tāpat ir interese par tā laika notikumiem."

Domājot, ka paliks nākamajam paaudzēm, Pēteris Liepiņš aicina arī citus rakstīt savas atmiņas, vienalga, kā tas veiktos, gan vēlāk literāti palābos, bet nenovērtējamā pieredze būs saglabāta. "Kad mēs aiziesim, līdz ar mums aizies viss pagātnē pārdzīvotais," mūdina 82 gadus vecais leģionārs, politiski represētais P. Liepiņš.

Edmunds Būmanis (J. Būmaņa brālis) iecerējis veidot

grāmatu vai pat vairākas, kurās būtu apkopotas ziņas par ciemiem un ciematiem, kuros izsūtījuma gadus pavadīja no Latvijas izvestie cilvēki. "Daudzviet var izlasīt represēto cilvēku sarakstus, arī pagastus, no kuriem viņus izsūtīja, bet tas, kur viņi nokļuva, kur strādāja vergu darbu, kur tik daudz pārdzīvoja un izcietā, – tas tikpat kā nav zināms," savu ieceri atklāj E. Būmanis. Grāmata par izsūtītajiem no Ogres rajona būtu sākums šim lielajam darbam.

Mazie salidojumi

Rīdzinieks ar sajūsmu stāsta par vēl kādu salidojumu, kurā kopā sapulcējušies ap pussimts cilvēku.

"To mums noorganizēja mūsu likteņa biedrs Uldis Putniņš no Ķekabpils rajona. Viņš Sibīrijā labi mācījās, iestājās Omskā augstskolā, tagad strādā celtniecībā Ķekabpils rajonā. Atjaunojis dzirnavas, uzbūvējis viesu māju, cilvēks ļoti daudz paveicis. Viņš bija tas, kas sasauca mūs, kuri bijām kopā izsūtījuma gados un cits citu ļoti labi pazīstam. Tas bija brīnišķīgs salidojums ar atmiņām, balli, mūziku."

Māris Vanags uzskata, ka viņi toreiz bijuši bērni, tāpēc daudz ko uztvēruši vieglāk, ne tik traģiski kā vecāki, un jaunībā veidotās draudzības saites ir stipras joprojām.

Salidojumus teju vai 50 gadus pēc kārtas rīko arī kādreizējie petrovkieši – tie, kuru izsūtījuma gadi pagāja šajā Sibīrijas ciematā. Kopš 1957. gada ik jūniju otrajā svētdienā Siguldā pie Gūtmaņa alas sa-

brauc un sanāk no visas Latvijas. Kā teica jūrmalniece Vaira Laimīte – tikšanās ar bijušajiem draugiem pirms gada šajā salidojumā bijis viņas mūža laimīgākais gads. Salidojumu organizē pazīstamā aktrise Ivara Pugas māmuļa Hedvīga, viņa ir pasākuma prezidente.

Vēlēšanu gaisotnē

Salidojumā piedalījās un represētos uzrunāja "Jaunā laika" pārstāve Sandra Kalniete un Saeimas deputāts Pēteris Tabūns ("TB"/LNNK), skatītāju vidū bija kultūras ministre Helēna Demakova (TP), viņu kāds salidojuma dalībnieks Harija Spanovska un Jāņa Paukštello dziedājuma laikā pat uzaicinājis uz deju. Pie estrādes bija redzams norūpējies iekšlietu ministrs Dzintars Jaundžeikars (LPP).

Latvijas Politiski represēto apvienības priekšsēdētājs Gunārs Resnais aicināja politiski represētos piedalīties vēlēšanās ar vārdiem: vismaz šis valsts vārdā balsot ir jāiet.

"Jūs paskatieties, kā prot apvienoties pret Latvijas neatkarību noskaņotas partijas, bet mēs nekādi to nevaram. Mums ir jāpanāk neatkarības flanga aizstāvju uzvara, tāpēc ir jāiet vēlēt, nedrīkst stāvēt malā."

Lai gan G. Resnais aizbildinājās, ka tā nav priekšvēlēšanu agitācija, viņš nosauca gadījumus, kad represēto ierosinājumiem atteikts, bet minēja partiju, kura gandrīz vai vienīgā atbalstījusi vairākus priekšlikumus politiski represēto interesēs. Klātesošie teikto atbalstīja ar aplausiem.